

OBRIM EL TELÓ: RECUPEREM EL TALLER MASRIERA COM A ATENEU A LA DRETA DE L'EIXAMPLE

Arquitectes de l'Eixample

El Grup d'Arquitectes de l'Eixample del COAC ens trobem cada primer dimecres de mes per compartir i debatre els reptes dels nostres barris. Amb motiu de la Festa d'Arquitectura de l'Eixample d'aquest any 2021, considerem que hem de sumar-nos amb totes les entitats veïnals per recuperar el Taller Masriera com ateneu o equipament de proximitat del barri.

El Taller Masriera: un temple romà a l'Eixample?

A finals del segle XIX, en plena expansió de la ciutat al nou Eixample, els germans Josep i Francesc Masriera i Manóvens, fills d'una saga familiar d'artistes i industrials molt influents socialment decideixen construir un Taller de creació al carrer Bailén 70, a tocar de la plaça de Tetuan. Per al seu projecte, que vol ser un temple de l'Art, troben motius d'inspiració en la Maison Carrée de Nîmes i en el Temple Romà d'August a Barcelona; 4 de les seves columnes, amb 2000 anys d'història, havien estat redescobertes el 1830 al casc antic de la ciutat. Però probablement la influència més forta devia ser el descobriment el 1882 del temple romà de Vic, coincidint amb l'any que encarreguen el projecte.

El taller d'art és un temple historicista de tipologia pròstil hexàstil, és a dir, que té 6 columnes a la façana principal, i està clarament emmarcat en el moment més àlgid del moviment cultural de la Renaixença, contemporània amb el Romanticisme europeu. Els germans Masriera s'havien format a l'Escola de Belles Arts com a pintors, escriptors, industrials i orfebres, i els seus viatges per Europa els van ajudar

Àlbum artístic de la Renaixença 1884

a completar la seva formació pluridisciplinar. El 1862, la visita a l'Exposició Universal de Londres els permet apropar-se a la reactivació del món artesanal impulsat pel moviment Arts & Crafts que amb l'impuls del seu principal ideòleg, William Morris, renova les arts aplicades i industrials.

Quina història amaga aquest edifici historicista?

El 1882, els germans Masriera encarreguen el projecte del Taller d'art a l'arquitecte i amic de la família, Josep Vilaseca i Casanovas, que poc després faria l'Arc de Triomf per a l'Exposició Universal de 1888 a Barcelona. En aquesta època, els tallers dels artistes arreu d'Europa esdevenen punts de trobada i discussió artística. El "Temple taller" dels Masriera, inaugurat el 28 d'abril de 1884, aviat es convertí en un dels referents més selectes de la ciutat de Barcelona, on es presentaven les obres dels pintors contemporanis. També s'exhibien obres d'art de diferents estils, des de retaules gòtics i barrocs a peces d'arqueologia clàssica o objectes decoratius de ceràmica, metall, fusta, ivori o teixits de l'Amèrica precolombina, Turquia, l'Índia, el Marroc o el Japó.

El Grup d'Arquitectes de l'Eixample ha preparat un [vídeo](#) amb imatges històriques

A partir del 1900, Lluís Masriera i Rosés (1872-1958), fill de Josep Masriera i Manovens, dona un gran impuls a la joieria Masriera adoptant la cultura de l'Art Noveau en les seves peces, que esdevenen icones de la joieria modernista catalana. L'obrador de joieria de la família es trasllada al Taller del carrer Bailèn, adaptant-lo al nou ús amb successives modificacions i ampliacions. Primer canvien la sala principal i construeixen un nou volum a la part posterior de la planta baixa. El 1913, l'arquitecte Jeroni Martorell dissenya, en una parcel·la adjacent de la part posterior, una edifica-

Arquitectes de l'Eixample

ció industrial rectangular senzilla d'una sola planta. També es construeixen dos nous volums als laterals del Taller, que perd la seva condició d'edifici exempt. Totes aquestes modificacions sempre van preservar la façana neoclàssica amb la seva escalinata, columnata, cornisa i frontó. També s'ha conservat la tanca reixada que delimita el jardí d'accés amb el carrer Bailèn.

Documents d'interès

[Betevé. Va passar aquí: El taller dels Masriera](#)

De Taller passa a ser un teatre?

A partir dels anys 20, Lluís Masriera i Rosés es dedica de forma intensa a les arts escèniques; creant la companyia El Belluguet. Afirmava que el teatre era la unió harmoniosa i coherent de totes les Belles Arts: literatura, pintura, música, escultura, art dels teixits i arts industrials. En aquesta època escriu i adapta textos teatrals per representar-los, alhora que dissenya escenografies, dirigeix muntatges i edita revistes dedicades a la promoció del teatre aficionat. El 1932 participa activament en la creació de La Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur, juntament amb Apelles Mestres i Josep Maria Folch i Torres.

El Taller del carrer Bailèn es converteix en seu de la Companyia, un referent del teatre amateur de gran qualitat, tradicional i avantguardista alhora. L'edifici acull altres companyies i esdeveniments culturals com ara lectures poètiques i tertúlies teatrals. El 1932, coincidint amb el desè aniversari de la companyia Belluguet, Lluís Masriera, sota la direcció del seu fill arquitecte, Joan Masriera i Campins, transforma l'edifici en sala d'arts escèniques: el Teatre Studium. Aquesta reforma substitueix els annexos laterals per uns més respectuosos amb l'edifici historicista original. El [Teatre Studium](#), amb un aforament de 450 persones, s'inaugura el 22

Adolf Mas. 1934. AFM-IAAH

de febrer de 1933, amb una configuració de la sala principal que ha arribat fins als nostres dies. La sala acull esdeveniments especialment memorables, com l'estrena el 1935 de "Doña Rosita la soltera" de la companyia La Barraca de la ma de Federico García Lorca.

I què es fa avui en un Temple romà a l'Eixample?

Associació de Veïns Dreta de l'Eixample

En esclatar la Guerra Civil, l'activitat teatral es va aturar i la companyia Belluguet va desaparèixer. El 1940 es reprèn la funció teatral sense gaire esma i finalment, el 1951, la propietat és cedida per instal·lar-hi una comunitat religiosa de clausura. Als anys 90 la propietat es va obrir al barri amb algunes activitats d'oci i catequesi, fins que l'última mare superiora

llega l'edifici l'any 2009 a la Fundació Pere Relats, actual propietària. Aquesta entitat inicia la seva tasca al Poble Nou, i ja el 1974 havia obert la primera residència de gent gran al barri. Des de llavors, segueix atenent a persones grans i persones que estan soles.

En relació al Taller Masriera, actualment l'edifici està en bon estat, però porta 10 anys amb poca activitat perquè no troba sortida a la disjuntiva de la seva catalogació patrimonial versus la impossibilitat d'acollir una residència de gent gran i de les dificultats i expectatives econòmiques que genera la seva possible transformació. Per la seva tipologia edificatòria, pels espais que conserva i pel seu valor històric i patrimonial, aquest edifici té vocació d'equipament públic. La saga familiar dels Masriera va dedicar la seva vida a l'art en totes les seves vessants, i el Taller Masriera és un bon vestigi d'aquesta passió. Sabrem agafar el relleu d'aquesta tradició amb aquests antecedents culturals tant intensos?

Documents d'interès

Fitxa del catàleg de protecció del patrimoni Ajuntament de Barcelona

Per què un equipament de barri al Taller Masriera?

La Dreta de l'Eixample té pocs equipaments públics de proximitat. Però el barri d'avui no té res a veure amb aquell barri senyorial on s'instal·laren els industrials del tèxtil a finals del segle XIX. La realitat social d'avui representa un barri divers i popular.

Tot i que la Dreta de l'Eixample té una de les densitats d'habitants/m² construït més baixes de la ciutat —moltes oficines, hotels, habitatges amb gent gran i sola—, el problema és que segueix baixant a causa de l'expulsió de veïns i veïnes que han de deixar l'entorn que els ha vist néixer i créixer. La causa principal és l'incessant increment dels preus de l'habitatge —especulació i allotjament turístics desbocats—, però també hi contribueix sens dubte la manca de dotacions públiques que hi fan la vida encara més difícil.

Associació de Veïns Dreta de l'Eixample

Què pensen els ciutadans i les entitats sobre l'oportunitat del Taller Masriera?

El veïnat, les entitats i els integrants del món de la cultura reivindiquen un ATENEU.

D'una banda, el col·lapse de la casa Elizalde, víctima del seu propi èxit com a centre de serveis culturals a la ciutat, fa especialment convenient i urgent un nou espai de trobada del veïnat —joves, grans i més grans— llocs d'intercanvis i sinèrgies per a les entitats que vetllen per recuperar el pols abans que sigui massa tard: UN ATENEU AL TALLER MASRIERA!!!.

Alhora, també es proposa que el Taller Masriera pugui contribuir a l'accés a la cultura, que clamen tant el barri com la ciutat, recuperant els orígens de la seva pròpia història. L'edifici va néixer com a espai de dinamització cultural i ha estat dedicat, al llarg del temps, a dues activitats principals: les arts plàstiques, des del 1884, i les arts escèniques, des del 1921, acollint al seu interior el Teatre Studium i que és el que ha arribat fins als nostres dies.

Berta Vallribera. Plataforma Masriera

El 2017, després d'anys de reivindicacions, es constitueix la Plataforma Masriera amb l'objectiu d'impulsar de forma clara i participativa la recuperació de l'edifici per al barri. S'han portat a terme diverses jornades festives, amb un ampli ressò, per fer arribar el desig i la necessitat a tots els agents implicats. Alhora, es treballa per promoure un acord entre l'Ajuntament i la propietat. Des de la plataforma s'han recollit ja

milers de signatures, l'adhesió de múltiples entitats veïnals i culturals, i el recolzament de destacades personalitats de tots els àmbits. Per a més informació i adhesions, podeu consultar la seva pàgina [web](#).

Els ciutadans som conscients que la conjuntura mundial de pandèmia comportarà repensar moltes coses i que tot allò que creïem necessari i convenient haurà de replantejar-se en termes d'escalar les urgències. Segur que n'hi haurà moltes per atendre, però tampoc es pot obviar una resposta àgil als dèficits històrics dels barris que decauen.

Documents d'interès

[Manifest de la plataforma Masriera 2018](#)

[Carta de l'arquitecta Anna Bach](#), extreta de l'exposició 'Cartes a l'alcalde de Barcelona'. 2019

[Document "Per què un ateneu al Taller Masriera?"](#), de l'Associació de Veïns de la Dreta de l'Eixample (abril 2020)

Com ens imaginem el futur Taller Masriera?

En els darrers anys s'han dut a terme diferents debats i taules rodones per pensar el futur d'aquest singular edifici. La darrena, el novembre 2019, sota el títol "Futurs per al Taller Masriera", va comptar amb la participació de diferents entitats com Col·lectiu.6, el grup gestor de la Casa Buenos Aires o El Galliner, que van aportar les seves experiències en la reivindicació d'equipaments de gestió cívica. Un dels exemples exposats més importants va ser la reutilització del teatre Kursaal de Manresa. En l'àmbit universitari s'han desenvolupat exercicis acadèmics de recuperació de l'edifici, com el dirigit pel professor Eugeni Bach, que amb els seus alumnes de les escoles d'arquitectura de Barcelona (ETSAB) i Pamplona (ETSAUN) van treballar durant els cursos passats la conversió del Taller Masriera en un centre cívic per al barri. Consulta'l [aquí](#).

L'equip de govern municipal així com els principals partits de l'oposició van incloure la compra del Taller Masriera en els seus programes de les darreres eleccions. L'Ajuntament de Barcelona ja ha dut a terme un primer estudi previ per analitzar les possibilitats de transformació de l'edifici. Així mateix, les entitats, agrupades en la Plataforma Masriera, treballen al costat del Grup d'Arquitectes de l'Eixample del COAC per tirar endavant el somni de convertir l'edifici en un equipament públic del barri.

La recuperació de Masriera ja és una realitat des del juliol de 2020 que ha passat a mans de l'Ajuntament de Barcelona. Ara tenim com a repte la seva rehabilitació!

Documents disponibles

[Estudi de viabilitat dels condicionants urbanístics del Taller Masriera per a la transformació en equipament públic](#). Font: Ajuntament de Barcelona 2018

Associació de Veïns Dreta de l'Eixample

L'actriu i periodista Carme Canet i Capeta conversa amb diversos professionals sobre el Taller Masriera. Són visions artístiques, filosòfiques, històriques i emocionals que miren aquest espai somniant idees de futur i copsant imatges del passat.

[Consulta l'entrevista a Toni Mira](#), ballarí i coreògraf

[Consulta l'entrevista a Sergi Belbel](#), dramaturg, director i docent de teatre

També et recomanem l'article del Toni Mira sobre ["Dansa i Arquitectura"](#)

Envieu-nos dibuixos o escrits dels vostres records i desitjos per al nou Taller Masriera [aquí](#).

FESTA D'ARQUITECTURA

Obrim el teló: ballo al balcó!

S'obre el teló de les festes aL Taller Masriera, edifici icònic al carrer Bailèn del districte de l'Eixample. La voluntat és posar en valor l'edifici i aconseguir que pugui ser un Ateneu pel barri.

Durant el transcurs de la tarda, es podran gaudir de diferents activitats relacionades amb la posada en escena, el ball i la interpretació amb una dansa col·lectiva.

Una de les activitats proposades, BALLO AL BALCÓ, és un projecte del ballarí i coreògraf Toni Mira, on fusiona els seus estudis d'arquitectura amb la seva passió, la dansa, per dissenyar una coreografia de ball col·lectiu que serveix d'inauguració simbòlica del Taller Masriera en el context actual de desconfinament.

Organitzen: Arquitectes de l'Eixample

Altres agents implicats: AVV Dreta de l'Eixample, ETSAB, SOS Monuments, Plataforma Masriera, Toni Mira, Ajuntament de Barcelona

Dia: Divendres 7 de maig de 17.30 a 21.30h

Lloc: Taller Masriera (c. Bailèn, 70-72)

Entitats convocants:

